

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องรูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน
กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพกระสัง 1 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ลำดับขั้นในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ลำดับขั้นในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพกระสัง 1 โดยสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพกระสัง 1
2. รูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพกระสัง 1 โดยทำการประชุมระดมสมองกับกลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพกระสัง 1 โดยสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มเครือข่ายกระสัง 1 ได้ผลการศึกษาดังนี้

- 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า มีการดำเนินการโดยจัดครูประจำชั้นให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละกลุ่ม ทีมประสานจะกำหนดวิธีการและเครื่องมือรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดอบรมครูให้มีความรู้ ความสามารถเทคนิคหรือทักษะต่างๆ ในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ดำเนินการรวบรวมข้อมูลรายบุคคลของนักเรียนซึ่งอย่างน้อยต้องครอบคลุมด้านความรู้ความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว ข้อมูลที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีครบถ้วน สามารถนำไปใช้ในการคัดกรองนักเรียน ให้ดำเนินการสรุปรายงานผลไปตามลำดับ หากข้อมูลไม่ครบถ้วนเพียงพอสำหรับการคัดกรอง ให้ทบทวนและปรับวิธีการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเพิ่มเติม ปัญหาที่พบ ขาดการจัดระบบสารสนเทศข้อมูลนักเรียน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ และขาดการส่งต่อข้อมูลระหว่างครูประจำชั้น ทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องของข้อมูลเมื่อนักเรียนเลื่อน

ขั้นสูงขึ้น เช่นกรณีนักเรียนป่วยเป็นโรคหัวใจ ครูประจำชั้นคนใหม่ไม่ทราบข้อมูลเก่า ได้สั่งให้นักเรียนไปออกกำลังกายโดยวิ่งรอบสนามฟุตบอล ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพนักเรียน

2) ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า การคัดกรองนักเรียน ดำเนินการโดยการจัดแบ่งตามข้อมูลพฤติกรรมที่ได้จากการศึกษาและรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดตั้งทีมประสานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประชุมครูเพื่อร่วมกันกำหนด ปรับปรุง พัฒนาเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนให้สอดคล้องกับสภาพของนักเรียนแต่ละโรงเรียนหรือในแต่ละพื้นที่ ทีมประสานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พิจารณาคัดเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการคัดกรองนักเรียน ในกรณีที่ครูประจำชั้นยังไม่เคยผ่านการอบรมต้องเข้ารับการอบรมแนวทางการคัดกรองนักเรียนก่อน ดำเนินการคัดกรองนักเรียนโดยใช้แบบบันทึกคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูประจำชั้นสรุปผลจากแบบคัดกรองนักเรียนโดยแยกนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา และจัดทำรายงานผลการคัดกรองนักเรียน และนำผลการประเมินไปปรับปรุง แก้ไข พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป ปัญหาที่พบ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการคัดกรองนักเรียนและไม่ได้นำผลการคัดกรองไปดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับปัญหาของนักเรียน ที่ต้องการความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา การมีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งหากครูประจำชั้นไม่ได้คัดกรองนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มแล้ว ความชัดเจนในเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหาของนักเรียนจะมีน้อยลง มีผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือ ซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน ขาดการนิเทศติดตาม การสรุปผล และการรายงาน

3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบว่า มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถปรับตัวเผชิญกับปัญหา และสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามวัยของตนได้อย่างปกติ การจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนมีรูปแบบที่หลากหลายที่ครูประจำชั้นใช้ได้แก่ การจัดกิจกรรมโฮมรูม การประชุมผู้ปกครองนักเรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และโครงการพิเศษต่างๆ ปัญหาที่พบ ขาดการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน ขาดการส่งเสริมนักเรียนตามความรู้ สามารถความถนัดและความสนใจของนักเรียนตามที่ได้คัดกรองมา นักเรียนบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น

4) ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข พบว่าในการจัดกิจกรรมการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนนั้น ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาได้ให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหานั้นต้องให้ความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดเป็นพิเศษและหาวิธีการช่วยเหลือป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้เทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การให้คำปรึกษาเบื้องต้น กิจกรรมในชั้นเรียน กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน การสื่อสารกับผู้ปกครอง กิจกรรมซ่อมเสริม กิจกรรมเสริมหลักสูตร และการเยี่ยมบ้านนักเรียน ปัญหาที่พบ

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่สามารถขยายผลการดำเนินงานสู่ที่บ้านได้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปพ่อแม่ไปทำงานที่อื่น นักเรียนจึงอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่พ่อแม่ของตน เช่นปู่ย่า ตายาย ก็จะไม่ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของนักเรียนเท่าที่ควร

5) ด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่า มี 2 กรณีคือ กรณีภายในโรงเรียนและกรณีภายนอกโรงเรียน

การส่งต่อนักเรียนภายในโรงเรียน คือ ที่ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาได้ดำเนินการตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาแล้วแต่นักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ครูประจำชั้นจะส่งต่อนักเรียนให้ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองดำเนินการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือตามความเหมาะสมต่อไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียนด้วยวิธีการหรือกิจกรรมต่าง ๆ มีการประเมินผลและติดตามการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนหลังดำเนินการช่วยเหลือ หากพฤติกรรมดีขึ้นให้ดำเนินการส่งเสริมนักเรียนตามความเหมาะสม แต่หากไม่ดีขึ้นหรือมีพฤติกรรมที่ยากต่อการช่วยเหลือให้ดำเนินการส่งต่อภายนอกต่อไป ปัญหาที่พบคือ ขาดความต่อเนื่องและการประสานงานที่ดี ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและมีจิตอาสาในการให้คำปรึกษาแก้ไขปัญหาแก่นักเรียน และขาดงบประมาณในการดำเนินการ

การส่งต่อนักเรียนภายนอกโรงเรียน เป็นวิธีการส่งต่อนักเรียนเพื่อขอความช่วยเหลือจากสถานบริการสาธารณสุขหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอรับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญภายนอก เมื่อพบว่านักเรียนมีปัญหาที่ยากซับซ้อน และต้องการความช่วยเหลือเฉพาะทาง โดยครูแนะแนวหรือครูฝ่ายปกครองรับผิดชอบในการประสานขอความช่วยเหลือจากสถานบริการสาธารณสุขหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้ คือทำการรวบรวมและสรุปแนวทางแก้ไขปัญหามาจากสรุปการประชุมรายกรณี ประสานความช่วยเหลือกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนตามที่ได้รับมอบหมาย และติดตามประเมินพฤติกรรมของนักเรียนหลังการช่วยเหลือ ปัญหาที่พบคือ ขาดข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานภายนอก ทำให้ขาดการติดต่อประสานงานเพื่อขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ 2 รูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพกระสัง 1 มีการดำเนินงานในรูปแบบ คณะกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพกระสัง 1 ประกอบด้วย 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ 1) ทีมนำ 2) ทีมสนับสนุน 3) ทีมทำ ซึ่งคณะกรรมการดำเนินงานประกอบด้วยคณะกรรมการดังนี้คือ

1.1 ผู้บริหารหรือผู้ช่วยที่ได้รับมอบหมาย	ประธานคณะกรรมการ
1.2 ผู้ปกครอง	กรรมการ
1.3 ตัวแทนนักเรียน	กรรมการ

1.4 ตัวแทนชุมชนที่อยู่ในคณะกรรมการสถานศึกษา กรรมการ

1.5 ตัวแทนครู กรรมการและเลขานุการ

รูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพ กระทั่ง 1 ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และจากการประชุมระดมสมองกับกลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลกระดังงา จำนวน 1 คน ครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยนักเรียนจำนวน 1 คน ครูประจำชั้น จำนวน 2 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 1 คน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน รวม 6 คน ทำการประชุมวันที่ 13 มกราคม 2555 ณ ห้องประชุมโรงเรียนอนุบาลกระดังงา ผลการการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ที่พบปัญหาว่า ขาดการจัดระบบสารสนเทศข้อมูลนักเรียน และการส่งต่อข้อมูลระหว่างครูประจำชั้น ทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องของข้อมูลเมื่อนักเรียนเลื่อนชั้นสูงขึ้น ดังนั้นควรมีการจัดระบบสารสนเทศข้อมูลนักเรียนให้เป็นปัจจุบัน จัดทำปฏิทินการส่งงานเมื่อสิ้นปีการศึกษา ดำเนินการมอบหมายงานในหน้าที่และการจัดการครูเข้าชั้นเรียนใหม่จะต้องดำเนินการให้เสร็จก่อนเปิดภาคเรียน เพื่อให้ครูได้มีการมอบหมายงานและส่งต่อข้อมูลการเรียนระหว่างชั้นให้ครูคนใหม่ได้ทันที

2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียนที่พบปัญหาว่า ขาดการนิเทศติดตาม การสรุปผล และการรายงานดังนั้นต้องจัดทำตารางการนิเทศติดตามงาน และกำหนดการส่งรายงานให้เป็นปัจจุบันและเมื่อทำการคัดกรองครบจำแนกนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา แล้วดำเนินการดังนี้คือ กลุ่มปกติจัดกิจกรรมที่สร้างเสริมภูมิคุ้มกัน โดยการจัดให้มีการเรียนรู้ทักษะชีวิตที่จำเป็น กลุ่มเสี่ยงจัดกิจกรรมสร้างทักษะชีวิตที่ป้องกันไม่ให้นักเรียนมีปัญหา และกลุ่มมีปัญหาจัดกิจกรรมให้คำปรึกษาและแก้ปัญหาที่นักเรียนกำลังประสบอยู่อย่างเหมาะสม แล้วทำการฟื้นฟูสภาพการณ์ต่างๆนักเรียนเพื่อกลับเข้าสู่สภาวะปกติ

2.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ที่พบปัญหาว่า นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ดังนั้นควรเน้นการจัดกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจจากนักเรียน ปลูกฝังและสร้างความตระหนักให้นักเรียนมีวินัยและความรับผิดชอบในการร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น

2.4 ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข ที่พบปัญหาว่า สภาพแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป นักเรียนที่อาศัยอยู่กับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่พ่อแม่ของตน เช่น ปู่ย่า ตายาย ก็จะไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหานักเรียนเท่าที่ควร ดังนั้นทางโรงเรียนควรทำความเข้าใจกับผู้ปกครองในการดูแลบุตรหลานให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการให้ข้อมูลนักเรียนตรงตามความเป็นจริง

2.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน ดำเนินการใน 2 รูปแบบ คือ

การส่งต่อนักเรียนภายในโรงเรียน ที่พบปัญหาว่า ขาดความต่อเนื่องและการประสานงานที่ดี และขาดงบประมาณในการดำเนินการ ดังนั้นควรจัดประชุมสร้างข้อตกลงร่วมกันในการประสานงานกันระหว่างครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้น กับครูพิเศษอื่นๆในการส่งต่อนักเรียน

การส่งต่อนักเรียนภายนอกโรงเรียน ที่พบปัญหาว่า ไม่สามารถช่วยเหลือได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากขาดงบประมาณและความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก จึงต้องจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อรองรับ และขออนุมัติงบประมาณในการดำเนินงานพร้อมกับประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานภายนอกเพื่อขอความร่วมมือในการดูแลนักเรียน

2.6 ด้านการประเมินผลการดำเนินงาน ที่พบปัญหาว่า ขาดการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ดังนั้นควรจัดครูรับผิดชอบให้ดำเนินการต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน

2.7 ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน ที่พบปัญหาว่า ขาดการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินงานทุกระดับชั้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งไม่มีการประชุมติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นควรมีการจัดให้มีการประชุมสรุปงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2.8 ด้านการรายงานผลการดำเนินงาน ที่พบปัญหาว่า การส่งรายงานผลการดำเนินงานไม่ตรงตามกำหนดเวลาและข้อมูลที่รายงานไม่ตรงกับความเป็นจริง ดังนั้นจึงควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตามงานให้เป็นไปตามปฏิทินการส่งงานที่กำหนดไว้ กำหนดให้มีการรายงานผลหรือจัดนิทรรศการแสดงผลงานของผู้เรียนในแต่ละปี เสนอต่อผู้ปกครองหรือสาธารณชน